

URE & NAKIT

številka 3, jesen/zima 2009/10, Cena: 4,90 EUR

IZBOR SE ZAČENJA!

INTERVJU

FRANÇOIS-PAUL
JOURNE

IWC

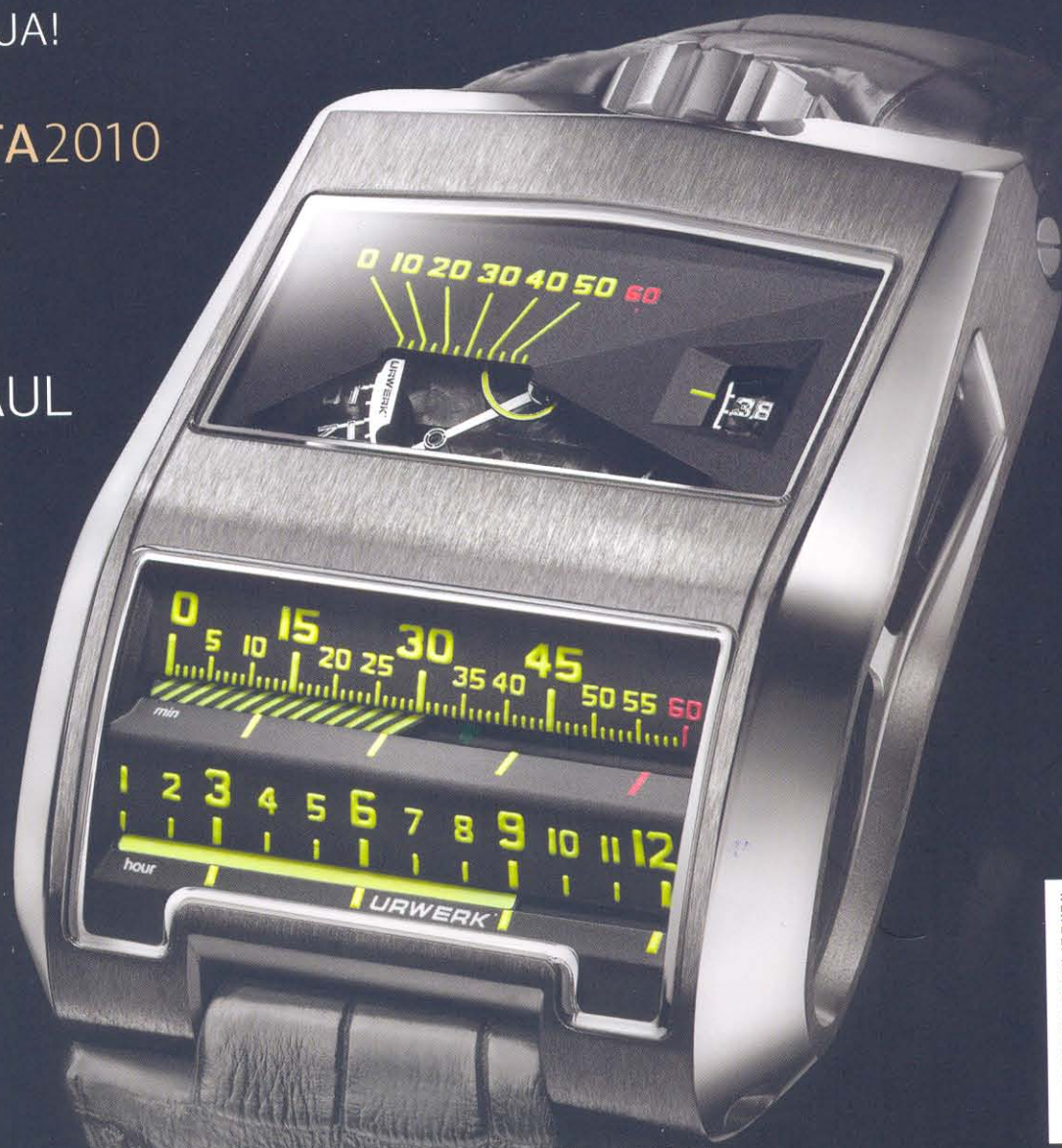
Inženirji
urarskega
sveta

VACHERON
CONSTANTIN

Maske
so padle

SPECIAL

NEODVISNI URARSKI VELEMOJSTRI

DIAMANTI

Ljubezen
za vedno

URWERK UR-CC1: Strupeno zlitje tradicije in avantgarde

Britanec Serije 2

Otok Man je eden tistih malce odročnih krajev na zemeljski obli, ki se jim običajni turisti na daleč ognejo. Sem prideš pač le s posebnim razlogom: bodisi bi rad izpopolnil znanje lokalne različice keltskega jezika (manščine), bodisi potrebuješ nasvet pri vzgoji manskih brezrepnih mačk (manx), ali pa te privlačijo tamkajšnje motociklistične cestne dirke (Tourist Trophy). Občasno pa se najde tudi kak čudak, ki pride sem zgolj zato, da bi pri delu videl enega zadnjih pravih angleških urarjev.

Namesto živahnega vrveža stoletje stari ofucani hoteli ob obali v tako imenovani prestolnici otoka, Douglasu, ki premore kakih 80 tisoč prebivalcev in brez števila ovac, gostijo le stare britanske dame, ki se ob večerih iz svojih sob spuščajo v dvorane, da tam ob zvokih elektron-

neko pravkar izpljunil nad besneče Irsko morje.

NA ROKO

Ko je pilot končno le uspešno pristal na majhnem letališču tega 500 kvadratnih kilometrov velikega otoka in so mi osebno prinesli še prtljago,

ne bi znali držati ceste, ampak zaradi slavnega Tourist Trophyja, zadnje velike motociklistične cestne dirke, ki se je ravno končala. Kar zmrazilo me je ob misli, kako se vozniki s kakimi 200 kilometri na uro vozijo po teh cestcah. Že v svojem malem fordru sem se pri 80 kilometrih na uro počutil nekam nelagodno.

Uro pozneje sem prispel do križišča sredi ničesar – le en kažipot je kazal v smer Sandygate, drugi pa obetavno zbujal skomine z napisom Topla hrana čez 2 milj. Zraven avtobusnega postajališča je bil parkiran land rover, s katerega se je barva že lepo luščila, za majhnim kamnitim zidom pa so se pred vetrom skrile tri majcene hiše. Vstopil sem v tisto na sredi

»Britanci imamo sloves, da vse naredimo na roko – in tako delam tudi jaz.«

skega klavirja obujajo spomine. Tudi potovanje na Man je kot skok v časovno luknjo, ki se začne v trenutku, ko zapustite letališče Manchester in vas v propelerskem letalu neogibno prevzame občutek, da vas je

sem najel avto in začel raziskovati. Vozil sem po starih mostovih ter se izogibal ovcam, ki so vsake toliko nepričakovano skočile izza starodavnih kamnitih zidov, »oblazinjenih« z velikimi kupi slame. Pa ne zato, ker se ljudje tu

in se sprehodil skozi hodnik, ki jo povezuje z garažo. Zunaj, na vrtu, kjer je bila trava pokošena na milimeter natančno, kot bi si dal kdo opravka s škarijicami za nohte, sem našel Rogerja Smitha in njegove kolege – pri špinačni juhi, rdečem vinu in kruhu. Okoli njih se je raztezal čudovit pogled na kilometre in kilometre hribov in polj, možje pa so razgreto debatirali o švicarskem nagnjenju do hitro tiktakajočih nemirk. »Danes je moderno, da ura niha z visoko frekvenco. Ampak jaz mislim, da je to napačna pot,« je razložil Roger Smith. Logika je podobna kot pri avtomobilih: motor, ki deluje pri 12 tisoč obratih na minuto, se hitreje obrabi kot tisti, ki deluje pri štiri tisoč obratih. »George Daniels je 25 let izdeloval koaksialni zaskočni mehanizem in ga vedno izdelal s frekvenco delovanja 18 tisoč ali 21.600 polnihajev na uro. Nikoli se ni odločil za višjo frekvenco,« razloži

imamo sloves, da vse naredimo na roko – in tako delam tudi jaz.« Spominja se, kako ga je v urarski šoli pred skoraj 20 leti osupnilo, ko je prvič videl ure velikega mojstra Georgea Danielsa. Zanj je bil čudež, kako lahko človek vse to naredi pravzaprav iz nič. »Toda pozneje je največji vir navdiha zame pomenil Thomas Mudge (1715–1794, op. ur.), še posebej skupina kronometrov, ki so bili znani kot ure Pennington.« Te ure so temeljile na tako imenovanih modrih in zelenih Mudgeevih kronometrih, ki so jih originalno dajali v potrditev britanskemu Board of Longitude. »To so res prave umetnine. Dizajn in izdelava mehanizma sta osupljiva!« Ko ga povprašam, kaj je tista stvar, ki ga žene, se mu oči zasvetijo: »Gre za končno obdelavo. Kot pri sliki: ko vidim resnično mojstrovino, me spreleti srh. Tedaj občutim, kako je ta človek res delal in delal, dokler

britanskem slogu: Andy Jones, eden njegovih urarjev, tako rekoč nepremično stoji pred polirnim strojem. Zdi se, kot da se mostiček v njegovi roki sploh ne dotika majhne vrteče se jeklene ščetke. »To je del našega dekoriranja,« reče Smith. »Ne uporabljamo ženevskih črt. Namesto tega si prizadevamo doseči eggshell-finish (obdelavo v teksturi jajčne lupine, op. ur.), kakršnega najdete pri starih britanskih urah.« Jones doda: »Seveda bi lahko obdelali ta del tudi z mikrokroglicami, toda to bi bilo za površino pregrubo in bi bilo preprosto videti grdo.« Samo za končno obdelavo osnovne plošče mehanizma potrebuje Jones nekaj dni. Razlog? Uporablja le eno ali dve vlakni polirnega čopiča. »Obstaja posebna tehnika, da ne pritisneš premočno, tako da so celo koti in robovi videti enako kot večje površine,« pravi Jones. Mimogrede,

Ura Roger W. Smith Series 2 iz rdečega zlata

»Lahko bi rekli, da sem uro Series 2 naredil zase – pomembna sta tako njen videz kot tehnika.«

Smith, njegov kolega pa doda: »Tudi številne od starejših ur, ki so osvajaale prva mesta za natančnost na tekmovanjih observatorijev, delujejo z 18 tisoč polnihajev. Da bi bila visoka frekvenca v urarstvu edina pot naprej, preprosto ni res.«

Smith začne razlagati, zakaj je razvil mehanizem za časomer Series 2: »Celoten urni pogon sem želel oblikovati okoli koaksialnega zaskočnega mehanizma. Če ga ne bi, bi bilo enako, kot če bi hotel 12-valjni motor prenesti v nissana micro – nihče pri zdravi pameti tega ne bi storil.«

Smith se močno upira trendu tanjših ur, ki mu sledi večina švicarskih urarjev: »Vračam se k debelini,« doda, »ker želim izdelati uro, ki bo tehnično gledano trajna in proporcionalno pravilna.« Smith nadaljuje, kako določene ure zaradi množične produkcije izgubljajo kakovost. »Ampak Britanci

ni bilo prav vse popolno. Sam doživljam podobno ekstazo, ko vidim res dobro žepno uro. Še nikoli pa tega nisem doživel pri zapestni uri.« Med smehom zato prizna: »Lahko bi rekli, da sem uro Series 2 naredil zase – pomembna sta tako njen videz kot tehnika.«

Vse odkar je z Georgeem Danielsom delal pri zapestnih urah Daniels Millennium, mu je bilo jasno, da mora nekega dne narediti zapestno uro take kakovosti, po kakršni so bile britanske ure znane, in v tistem perfektnem britanskem slogu, ki ga ni mogoče posnemati. Z nasmehom razloži, da celo spirala nemirke izvira iz londonske manufakture, in ne iz na tem področju sicer dominantnega Nivaroxa. Sprehodiva se do garaže, ki je postala urarska delavnica. Tu postane očitno, kaj Smith misli, ko govori o

ta tehnika zahteva na stotine ur vaje, preden jo res obvladate.

»Seveda morate osnovno ploščo obdelovati z zelo natančnim orodjem,« Smith razloži, zakaj tega ne počne ročno. Velikost pač ne dopušča nobenih napak, niti najmanjših ne. Pokaže na krepkega Andyja Dallisona, specialista za delo s 150 tisoč funtov vrednim lasersko vodenim Kernovim vrtnim strojem: »Skrivnost je v tem, da veš, kdaj ustaviti stroj in začeti delati s prsti.«

V tem času si Smith čez srajco že nadene zdravniškemu podoben bel jopič in pokaže eno od številčnic z okrasitvijo guilloché, po kateri so njegove ure znane. Uporabljal jih je že Breguet. Gre za enega od stebrov finega urarstva, zaradi katerega se izjemna dela urarske umetnosti že na pogled ločijo od vseh tistih strojno izdelanih različic množične proizvodnje. Tu je vsaka srebrna številčnica izrezana posebej, vsaka posamezna brazda na njej je gravirana črto za črto, zaradi česar nastanejo številni različni vzorci. To seveda počno s

stroji, ki jih upravljajo ročno in ki jih je po vsaki potezi treba na novo nastaviti. Vsaka napaka se vidi in lahko uniči celotno delo. Smith meni, da se je treba izogibati graviranju brazd na delih, kjer se stikajo posamezni odseki številčnice. Želi namreč, da se posamezna vrsta obdelave konča natanko na robu vsakega odseka. Zato izreže različne dele številčnice, jih ločeno obdeluje in na koncu spoji

od prototipov časomera Series 2.« Prikaže se okrogla ura in v trenutku njena številčnica z okrasitvijo guilloché v treh dimenzijah zažari tako razkošno, da lahko poleg nje komaj opazim še kaj drugega. »Seveda so številčnica in kazalci najpomembnejši deli. Če tu narediš napako, lahko kar pozabiš na celotno uro.«

Ko jo obrne, razloži geometrijo mehanizma. »Kar zadeva osnove, so raz-

»Skrivnost je v tem, da veš, kdaj ustaviti stroj in začeti delati s prsti.«

z boraksom nad Bunsenovim gorilnikom. Pri tem početju mu obraz žari rdeče in na čelu se naberejo potne srage. Pa ne zaradi vročine gorilnika! Čeprav to počne že leta in leta, je še vedno nervozen, saj lahko v sekundi uniči celotno številčnico, to pa pomeni dneve, če ne tedne dela.

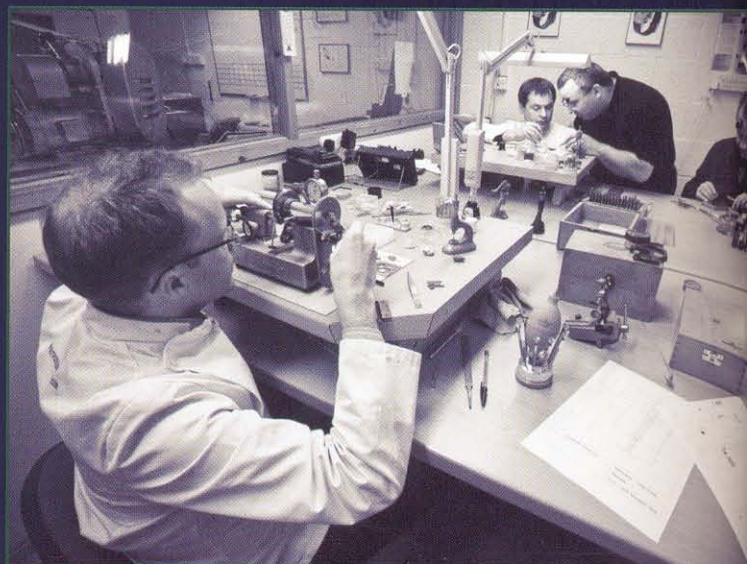
TA DROBNI PREDMET POŽELENJA

Smithova delovna miza ni takšna, kakršno običajno najdemo v vsaki švicarski manufakturi, ampak velika, močna delovna miza s 30 centimetrom visoko platformo, ki jo je mogoče po potrebi odstraniti. Pokaže mi predmet poželenja: »To je eden

merja v načrtu mojega mehanizma klasična. Premer je 30 milimetrov, kar je popolna velikost za mojo uro, saj bo premer ohišja 37,6 milimetra.« Series 2 je okrogla in navdih zanjo so žepne ure. »Ker sem še kot navaden delavec popravil ogromno ur, zdaj vem, da je lepota v preprostosti.«

»Testirali smo veliko različnih kotov za krake sidra in njegovo velikost prilagodili velikosti mehanizma,« pojasni. Nemirka meri dobrih 12 milimetrov, kolo zaskočnega mehanizma pa 6. »Večje je kolo nemirke, bolj stabilno je merjenje časa.« Želel je, da uro poganja Danielsov koaksialni zaskočni mehanizem, »toda ne tista verzija, ki jo v svojih urah uporablja

Ura Roger W. Smith Series 2 iz rumenega zlata

Mehanizem
ure Series 2

Omega. Pri njih so potrebovali posebno različico, saj si prizadevajo, da so njihove ure kar se da tanke. «S tem pa se seveda Smith ne ukvarja.

Pozornost se usmeri na tretjo osebo, ki tiho sedi na klopi: na Švicarja Francis Rossignola, ki umerja impresivno nemirko Quadrajust, ki jo je razvil Smith. Ta monometalna nemirka ima štiri ekscentrične utežne vijake iz

PO MERI URARJA IN KUPCA

Ob koncu dela gre Smith skozi hodnik v hišo in sede na udoben usnjen počivalnik v dnevni sobi, naravnost pred tako zelo tipičen angleški kamin. Obdan s policami knjig o vrtnarjenju in kuhanju razlaga, da je »eden tipičnih vidikov zgodnjega angleškega urarstva velika pozornost, ki so jo posvečali problemu trenja. Številni danes ne razumejo, da

Ura na koncu povsem ustreza kupcu, a je še vedno v skladu z zahtevami RW Smitha, kar pa v urarstvu ni več nekaj običajnega.

platine na točkah, kjer se njeni kraki stikajo z obročem. Med kratkim napadom britanske skromnosti Smith pripomni: »Pravzaprav ne deluje nič boljše kot katerakoli druga visokokakovostna monometalna nemirka. Želel sem pač oblikovati tako, ki bo prepoznavno moja.«

Glede nemirke poudari, da je »ta zame le prosto nihajoča, z Breguetovo spiralo in brez neodvisnega regulatorja«. To pomeni, da vse nastavitve opravljamo le z vijaki nemirke. »Nobene regulatorja ni treba premikati in zato naj nemirka ne bi potrebovala nobenega poznejšega umerjanja.« Da vse dele mehanizma držijo skupaj pomodreni vijaki ter zlate čašice (fr. chatons) ležajnih kamnov in zlati jeziki, niti ni treba posebej omenjati.

je dobro olje absolutno nujno, da ura pravilno teče.« Tudi zaradi tega je tako zelo zahteven glede uporabe olja pri vsaki svoji uri. Prototip Series 2 je skoraj dve leti testiral z oljem in brez njega. »Velika prednost je, da na koaksialni zaskočni mehanizem popolnoma nič ne vpliva, ali je podmazan ali ne.« Trenutno uro testirajo z minimalno količino olja, »toda zaradi konstrukcije sistema ni v njem nobenega drsnega trenja ali drgnjenja.«

»Medtem ko Daniels zagotavlja, da bo koaksialni zaskočni mehanizem dobro deloval deset let, sam priporočam standardno petletno obdobje pred servisom in vzdrževalnimi posegi. Bo pa to več kot spodoben časomer, ki ga bo brez težav popravil katerikoli več urar, pa četudi čez sto let.«

Precej njegovih ur Series 2, ki sicer stanejo med 42 in 45 tisoč funtov (brez davka), je že prodanih, in če se odločite zanjo, boste čakali dve leti. To dokazuje, da je Smith s svojo idejo o novi uri britanske izdelave na pravi poti. »Nobene druge omejitve ne bo pri izdelavi, le naša zmogljivost. To pa bo verjetno pomenilo okoli 20 ur na leto.«

Ta ocena se je izkazala kot preveč optimistična: danes velja, da zapusti Smithovo delavnico na otoku Man deset primerkov letno. Stranka se lahko sama odloči, ali želi zlato (rdeče, rumeno ali belo) ali platinasto ohišje ter kako naj bo na koncu videti številčnica, kar je seveda lep namig na stare čase ur po naročilu, s katerimi so Smith in njegova ekipa odrasli. Časomer na koncu popolnoma ustreza potrebam kupca, a je še vedno v skladu z zahtevami, ki jih ima glede kakovosti RW Smith. To pa v urarski industriji ni več nekaj običajnega. In že samo zaradi tega je bil moj izlet na ta otok vreden vsega truda. Nisem pa mogel izslediti še ene od otoških legend – mačk brez repa. Dober razlog za še en obisk ...

